

Muži 28. října

JUDr. Karel Kramář

(27. 12. 1860 – 26. 5. 1937)

Významný český a československý politik. Narodil se ve Vysokém nad Jizerou. Bylo mu 16 let, když ho rodiče poslali do Prahy na studia. Studoval na reálném gymnáziu v Praze na Malé Straně, bydlel v podnájmu na Hradčanech. Po maturitě studoval práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Po ukončení pražské univerzity studoval také na univerzitách ve Vídni, v Berlíně, Štrasburku a v Londýně. Karel Kramář byl velmi společenský, přesvědčivý diskutér.

Osudovým okamžikem jeho života byl duben roku 1890. Na studijní cestě po Rusku se dostal v Moskvě do salonu tamní intelektuální elity u Alexeje Alexejeviče Abrikosova (1856–1935), spolumajitele továrny na cukrovinky a konzervárny na ovoce, a jeho manželky Naděždy Nikolajevny Abrikosovové, rozené Chludové (1862–1936), kteří žili šťastně se svými čtyřmi dětmi. Kramář s nimi cestoval také do jejich letního sídla na Krymu. Při nejbližší příležitosti pozval manžele Abrikosovy do Vídně, kde roku 1892 díky svým kontaktům Naděždě zprostředkoval gynekologickou operaci u věhlasného lékaře, profesora Eduarda Alberta. Kvůli Naděždině rekonvalescenci pak všichni tři odjeli do Alp.

Kramář se do Naděždy vášnivě zamiloval a Naděžda stejně vášnivě do něj. Z Alp se Abrikosov vrátil domů do Ruska sám. Naděžda v roce 1893 definitivně opustila manžela i své děti (čtyři!) a zůstala ve Vídni. Bydlela zprvu v hotelu nedaleko parlamentu, kam to měl Kramář blízko.

Svatbě předcházela mnohaletý a na tehdejší poměry skandální intimní vztah, který Kramář dlouho úspěšně tajil i před blízkými přáteli. Dosáhnout rozvodu pro Naděždu nebylo snadné, v pravoslavné církvi to bylo možné jen tehdy, porušil-li některý z manželů manželský slib; viník byl navíc potrestán zákazem dalšího sňatku. Podvedený Abrikosov se neozýval, až v roce 1898 se Naděžda dozvěděla, že má novou partnerku a nemanželské děti. Podala žádost o rozvod a počátkem roku 1900 patriarcha ruské pravoslavné církve její manželství rozvedl.

Velkolepá a velkorysá svatba Karla Kramáře a Naděždy Abrikosovové se uskutečnila 17. září 1900 na Krymu, v zámečku Gaspro hraběnky Paniny. V jeho blízkosti si manželé vybudovali letní sídlo, přepychovou vilu Barbo, jejímž projektantem byl architekt Jan Kotěra. Tam trávili každé

parlamentní prázdniny. Po bolševické revoluci v roce 1917 byla vila zkonfiskována. V letech 1911–1915 si Kramářovi postavili hlavní sídlo v Praze na Hradčanech, Na Baště sv. Tomáše, dnes ji známe pod názvem Kramářova vila. Jejím architektem byl původem Rakušan a profesor Uměleckoprůmyslové školy Friedrich Ohmann, první náčrty vily vypracovala paní Naděžda, která měla výtvarné nadání. Vnitřní výzdobu vedl další pedagog UPŠ, prof. Celestin Klouček.

Manželství Kramářových bylo šťastné a plné něhy, vzhledem ke zdravotnímu hendikepu paní Naděždy bylo ale bezdětné. Naděžda Nikolajevna pocházela z rodu zbohatlých nevolníků. Její dědeček, tkadlec Naran Chludov a jeho bratři získali svobodu a zbohatli za napoleonských válek podnikáním ve svém oboru. Také Naděžda byla podnikavá, v Estonsku vlastnila textilní továrnu. Ale její nevyrovnaná povaha ji hnala ke stále silnější touze po majetku. Shromažďovala šperky, kožichy, starožitnosti. Na Krymu chtěla založit svůj umělecký salon, ráda hostila výtvarné umělce. Náhradou za krymskou rezidenci si Naděžda umínila vystavět vilu (Větrov) v ruském stylu ve Vysokém nad Jizerou.

V roce 1890 Kramář vstoupil do mladočeské strany a v roce 1897 byl zvolen jejím předsedou. V letech 1891–1917 byl poslancem Říšské rady, 1894–1913 poslancem Českého zemského sněmu, 1918–1920 poslancem Revolučního národního shromáždění, 1920–1937 poslancem Národního shromáždění ČSR. Organizoval všeslovenské sjezdy v Praze v roce 1908 a v Sofii 1910, se záměrem šířit myšlenky slovanské, vzájemného sblížení Slovanů, jejich spolupráce, solidarity a vojenské, hospodářské a kulturní pomoci. Nejednalo se o demonstraci slovanství proti monarchii a státu. Naopak. Na Říšské radě kupříkladu inicioval utvoření Slovanské jednoty, kterou tvořili čeští, jihoslovanští i někteří ukrajinští nesocialističtí poslanci. Když Kramář v roce 1911 uspěl ve volbách do Říšské rady, byl zvolen jedním z jejích místopředsedů a jednu dobu se vážně uvažovalo i o jeho jmenování na významný post v rakouské vládě.

V červnu 1914, krátce před vypuknutím první světové války, Kramář vypracoval slovanskou ústavu, v níž již s existencí Rakousko-Uherska nepočítal a české země plánoval jako součást slovanské federace, která měla dále zahrnovat Rusy, Bulhary, Poláky, Srby a Černohorce. Tento dokument odeslal carské vládě do Petrohradu.

Během války se Kramář aktivně zapojil do domácího odboje. Po vyzrazení jeho činnosti byl zatčen. Po sedm měsíců trvajícím procesu, během něž byl vězněn v garnizonní věznici ve Vídni, byl spolu s Aloisem Rašínem, Vincencem Červinkou a Josefem Zamazalem odsouzen k trestu smrti pro velezradu a vyzvědačství.

Před popravou jej zachránila smrt císaře Františka Josefa a nástup císaře Karla I. na rakousko-uherský trůn. František Josef už nestačil rozsudek podepsat a mladý císař Karel I. jej podepsat nechtěl. Kramářovi byl trest zmírněn na 15 let a odpykával si jej ve věznici v rakouském Möllersdorfu, v neuvěřitelně těžkých podmínkách. Tady se znovu sešli s Aloisem Rašínem, dokonce v jedné cele.

V létě 1917 byl Karel Kramář spolu s dalšími odsouzenými amnestován v rámci snah o dialog mocnářství s opozičními silami. Šlo o součást velké amnestie pro více než 700 Čechů a gesto, které mělo usnadnit chystané rozhovory Karla I. s českými politiky.

Po návratu z vězení ho doma vítali jako hrdinu, vlastence, který pro vlast riskuje i vlastní život. 21. října 1917 byl oficiálně zvolen, i s Aloisem Rašínem, znovu do vedení mladočeské strany. Jednání o sjednocení podobně smýšlejících stran vyústila ve sloučení s několika menšími stranami do strany s názvem Česká státoprávní demokracie.

V červenci 1918 se dostal do čela Národního výboru. 28. října 1918, v době vyhlášení samostatného Československa byl Kramář v Ženevě na setkání představitelů domácího a zahraničního odboje. Hned na počátku první republiky, v roce 1919 změnila Kramářova strana svůj název na Československou národní demokracii.

Kramář byl 14. listopadu 1918 zvolen prvním ministerským předsedou ČSR. Jeho ústy byl slavnostně rod habsbursko-lotrinský zbaven všech práv na český trůn a stát vyhlášen za svobodnou demokratickou republiku. Na tomto shromáždění byl také zvolen prezidentem T. G. Masaryk. Ve funkci ministerského předsedy zůstal Kramář do července 1919, kdy jeho vláda padla po volbách, které skončily pro národní demokraty neúspěchem. V žádné další československé vládě již nepůsobil. 8. ledna 1919, ještě jako ministerský předseda, přežil pokus o atentát, který na něj spáchal mladý komunista Alois Šťastný.

Kramář byl mimořádnou osobností, známou po celé Evropě a s mnoha vlivnými styky. Sám sebe vnímal jako vůdčího politika Čechů. Masaryk ho vyzýval opakovaně, aby také odešel do exilu, Kramář se však obával o osud Naděždy, která měla jen pas nepřátelské země, a osud majetku, který by byl pravděpodobně konfiskován.

Mnozí historici uvádějí, že odchod Kramáře do exilu by byl automaticky znamenal jeho vůdčí postavení, které by pozici TGM a Beneše zastínilo. Karel Kramář zemřel 26. května 1937, jen pět měsíců po smrti své milované manželky Naděždy.